

diagnoza

MIEJSKI DOM KULTURY
W MAKOWIE MAZOWIECKIM

obserwatorium

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalnej 2016

SPIIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	3
II. Przebieg procesu badawczego.....	4
III. Charakterystyka gminy Maków Mazowiecki.....	7
IV. Wyniki badania ankietowego.....	8
V. Miejski Dom Kultury w Makowie Mazowieckim – charakterystyka instytucji.....	17
VI. Charakterystyka grup mieszkańców.....	18
VII. Wnioski.....	24
VIII. Rekomendacje.....	28

I. WPROWADZENIE

Niniejszy Raport został opracowany na zlecenie Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim w ramach projektu "Z inicjatywą zaprojektuj dom kultury" realizowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2016” (dalej: DK+). Zgodnie z regulaminem: „celem strategicznym programu Narodowego Centrum Kultury Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne jest **inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej**, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności”¹.

Pomysłodawcy główny nacisk kładą na nawiązywanie przez biorące udział w Programie domy kultury stałych relacji z mieszkańcami miejscowości, na terenie których on działa. Jednym z oczekiwanych efektów jakie powinny być osiągnięte w ramach realizacji poszczególnych projektów, które uzyskały dofinansowanie jest **wzmocnienie roli domu kultury jako miejsca otwartego, wspólnego dla wszystkich mieszkańców**.

Zgodnie z założeniami Programu Inicjatywy Lokalnej modelowy dom kultury powinien:

- posiadać umiejętność budowy strategii rozwoju i funkcjonowania w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społeczno-ekonomicznej,
- być aktywnym uczestnikiem życia społecznego w danej gminie,
- stwarzać możliwości wielostronnej edukacji kulturalnej,
- być otwartym na wszystkie grupy społeczne,
- kształcić postawy aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- angażować artystów w życie kulturalne społeczności lokalnych,
- integrować społeczności lokalne za pomocą działań kulturalnych,
- przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i jego skutkom,
- przyczyniać się do rozwoju gminy,
- być moderatorem dialogu w społeczności lokalnej,
- budować postawy otwartości i tolerancji.²
-

Powyższe założenia stanowiły punkt odniesienia do opracowania koncepcji diagnozy lokalnej dla Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim. Przyglądając się sytuacji stanu kultury w Makowie Mazowieckim (w szczególności w kontekście działania domu kultury), staraliśmy się dostrzec czy dom kultury wpisuje się w poszczególne punkty Programu, a jeśli tak - to w jakim stopniu. To pozwoliło stworzyć ramy odniesienia do zaproponowanych na końcu Raportu rekomendacji.

¹ Por. http://www.nck.pl/media/attachments/317303/regulamin_DK_2016.pdf

² Por. <http://www.nck.pl/dom-kultury/>

II. PRZEBIEG PROCESU BADAWCZEGO

Badania diagnostyczne zostały przeprowadzone przez Fundację OBSERWATORIUM na zlecenie Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim (dalej: MDK) od kwietnia do czerwca 2016 r.

Prace obejmowały:

- Badanie ankietowe, przeprowadzone przy pomocy ankiety elektronicznej oraz papierowej. Odpowiedzi udzieliło 183 osoby.
- Warsztaty diagnostyczne z grupami młodzieży realizowanymi w 4 szkołach, w których wzięło udział łącznie 72 osób
- Seniorami skupionymi w lokalnym Uniwersytecie III Wieku, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz lokalnymi liderami. W tej części udział wzięło około 38 osób;

Należy dodać, że warsztaty diagnostyczne z grupami potencjalnych uczestników działań MDK, zostały połączone z warsztatami tworzenia projektów i prezentacją założeń konkursu grantowego na inicjatywy lokalne, organizowanego w ramach Programu DK+.

Cele rozpoczętego procesu można podzielić na trzy grupy. Przede wszystkim zleceniodawcy zależało na przeprowadzeniu otwartego dla wszystkich procesu diagnostycznego, który pozwoliłby na zebranie oczekiwań mieszkańców, dotyczących roli ośrodka kultury w społeczności, w szczególności pod kątem oferty dostosowanej do ich potrzeb. Z wstępnej diagnozy sytuacji przeprowadzonej przez pracowników MDK najbardziej palącym problemem był spadek uczestnictwa w działaniach domu kultury ludzi młodych. Drugim ważnym zagadnieniem, była próba wyłonienia pojedynczych osób, grup mieszkańców lub organizacji pozarządowych zaangażowanych w animowanie życia kulturalnego gminy. Efektem tej części procesu miało być stworzenie mapy zasobów, a także zachęcenie do współpracy z MDK. Ostatnim celem, było przygotowanie chętnych do aplikowania o środki w ramach konkursu grantowego na inicjatywy lokalne, prowadzonego w ramach Programu DK+.

Przeprowadzone w marcu wstępne rozmowy z przedstawicielami MDK pokazały z jakimi problemami zmagają się MDK oraz jaka jest sytuacja społeczna w Makowie Mazowieckim. Z tej rozmowy udało się opracować wstępną analizę sytuacji, zaprezentowaną w formie SWOT:

MOCNE STRONY

- Duża, wyremontowana sala kinowa oraz projektor cyfrowy,
- Stosunkowo wysoka frekwencja na seansach, w tym osób młodych,
- Aktywność MDK w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych,
- Deklarowana otwartość na współpracę i inicjatywy z zewnątrz.

SŁABE STRONY:

- Trudności funkcjonowania MDK wynikające z nietypowej dla domu kultury układu pomieszczeń (m.in. odrębne wyjścia, brak korytarzy i przechodnie sale warsztatowe),
- Braki w wyposażeniu MDK (nie dotyczy kina),
- Wynikające z tego trudności w tworzeniu oferty dostosowanej do potrzeb mieszkańców,
- Wyraźny niski poziom uczestnictwa młodzieży w działaniach MDK.

SZANSE:

- Stosunkowo duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych działających na terenie gminy Maków Mazowiecki,
- Działania i aktywności oddolne młodzieży,
- Wysoka aktywność seniorów w obszarze samoorganizacji i oddolnych inicjatyw,
- Otwartość szkół na potencjalną współpracę.

ZAGROŻENIA:

- Wysoki wskaźnik odpływu ludzi młodych z Makowa Maz. po ukończeniu edukacji,
- Brak wolnego czasu wśród osób dorosłych ze względu na pracę poza Makowem Maz.,
- Brak perspektyw na zwiększenie środków gminnych przeznaczonych na kulturę.

Dalsze badania diagnostyczne były realizowane w następujących obszarach:

- identyfikacja potencjału współpracy pomiędzy MDK a poszczególnymi podmiotami działającymi na obszarze gminy,
- identyfikacja potrzeb mieszkańców w zakresie oferty kulturalnej,
- identyfikacja obecnego i potencjalnego potencjału MDK w zakresie możliwości poszerzenia oferty i otwarcia się na nowe inicjatywy,
- identyfikacja potencjalnych obszarów interwencji, które powinny być priorytetem podczas procedury wybierania podmiotów zaangażowanych w realizację inicjatyw lokalnych dofinansowanych w ramach projektu.

Źródła danych i analiza

W analizie materiału badawczego zastosowano triangulację źródeł danych. Wykorzystano zatem materiał z badań jakościowych (warsztaty, badania terenowe), ankiety (elektroniczna, papierowa) oraz analizę materiałów zastanych.

A) Warsztaty diagnostyczne

W badaniu brały udział zróżnicowane grupy mieszkańców. W części jakościowej, warsztaty skupiły zarówno młodych mieszkańców: młodzież gimnazjalną oraz ze szkół średnich, jak również lokalnych liderów oraz seniorów. Spotkania warsztatowe, w części diagnostycznej opierały się na trzech blokach zadań, w których uczestnicy proszeni byli najpierw o wskazanie dwóch lub trzech odpowiedzi – przykładów prowadzonych przez siebie działań, aktywności

w których brali udział lub miejsc, które uznają za istotne dla kultury w gminie. Moderatorzy prowadzący spotkania grupowali takie odpowiedzi, i po wstępnej kategoryzacji prowadzili dyskusję, pogłębiając pojawiające się wątki. Należy podkreślić, że nie ingerowano w pojawiające się w toku rozmowy zagadnienia, a więc uzyskane wyniki oddają sposób rozumienia kultury przez mieszkańców, a nie są efektem sugestii moderatorów. Głównymi obszarami dyskusji, kolejno proponowanymi uczestnikom były:

- **Praktyki spędzania czasu wolnego** – definiowanego jako: czas nie poświęcany na zajęcia szkolne lub przygotowanie się do nich (w przypadku uczniów), lub jako czas nie poświęcany na pracę, dojazdy do niej i obowiązki domowe (opiekuńcze, porządkowe etc.) w przypadku dorosłych;
- **Udział w zajęciach i korzystanie z oferty MDK** w ciągu ostatnich 12 miesięcy;
- **Cechy idealnego domu kultury.**

(Uzupełnieniem spotkań diagnostycznych były warsztaty projektowe, wyjaśniające zasady aplikowania o środki w ramach drugiej części projektu finansowanego z programu DK+).

B) Badania terenowe

Badania opierały się na metodzie spaceru etnograficznego w ramach którego wykorzystano następujące narzędzia badawcze: obserwację uczestniczącą, krótkie wywiady swobodne, dokumentację fotograficzną. Badania przeprowadziło dwoje badaczy, którzy przez jeden dzień odwiedzili wyznaczone wcześniej punkty miasta (zarówno centralne, jak i peryferyjne), w szczególności miejsca potencjalnego spędzania czasu przez mieszkańców Makowa Maz., w tym m.in. rynek, skwery, parki, dworzec autobusowy, restauracje, bary etc. W trakcie badania mieszkańcy byli pytani o uczestnictwo w ofercie MDK (obecne oraz potencjalne), potrzeby kulturalne oraz formy aktywności i spędzania wolnego czasu.

C) Ankiety

Trzecim źródłem danych były ankiety. **Ankieta internetowa** została zawieszona na stronie MDK oraz profilu facebook. **Ankieta w formie papierowej**, była dystrybuowana w różnych instytucjach na terenie Makowa (było to narzędzie skierowane przede wszystkim do osób nie korzystających z Internetu oraz tych, którzy mają sporadyczny kontakt z działaniami domu kultury). Układ kwestionariusza ankiety papierowej był identyczny z ankietą internetową, co pozwoliło na zestawienie danych. Łącznie w badaniu ankietowym wzięło udział 183 osoby. Ankieta w dużej mierze skupiała się na uczestnictwie mieszkańców w ofercie MKD oraz potrzebach kulturalnych mieszkańców.

D) Analiza materiałów zastanych

Uzupełniająco analizowane były dane i informacje dotyczące zarówno gminy Maków Mazowiecki jak i samego Miejskiego Domu Kultury, w szczególności strony internetowej, dane samorządu, dane GUS oraz dane zaczerpnięte z portalu mojapolis.pl.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY MAKÓW MAZOWIECKI

Miejska gmina Maków Mazowiecki o powierzchni 10,3 km² liczy 9770 mieszkańców. Mieści się 77 kilometrów na północ od Warszawy. Charakterystyczne dla Makowa Mazowieckiego jest położenie przy trasie turystycznej na Pojezierze Mazurskie (skrzyżowanie dwóch dróg krajowych nr 57 i nr 60). W odległości kilkudziesięciu kilometrów od gminy znajdują się dwa większe miasta: Przasnysz, Pułtusk oraz Ciechanów.

Dominującą rolę w gospodarce w Makowie Mazowieckim stanowią przedsiębiorstwa handlowe z kilkoma dużymi koncernami związanymi z przemysłem rolno-spożywczym położonymi na obrzeżach miasta. W mieście znajduje się także siedziba powiatu makowskiego, do którego należą gminy wiejskie: Czerwonka, Karniewo, Krasnosielc, Młynarze, Płoniawy – Bramura, Rzewnie, Sypniewo, Szelków oraz miasta: Maków Mazowiecki i Różan.

Mieszkańcami Makowa Mazowieckiego w 53,2% są kobiety, a 46,8% - mężczyźni. W latach 2002-2015 liczba mieszkańców wzrosła o 0,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz całej Polski. Maków Mazowiecki ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 16. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,6 na 1000 mieszkańców Makowa Mazowieckiego. Jednocześnie Maków Mazowiecki posiada ujemny wskaźnik migracyjny wynoszący w 2014 r. – 41 (zarejestrowano **86** zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz **127** wymeldowań)³.

³ Por. http://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_gmin/makowski/1411011_makow_mazowiecki.pdf

Charakterystyczna dla Makowa Mazowieckiego jest przecinająca gminę rzeka Orzyc oraz zalew o powierzchni 17 ha – te dwa miejsca wskazywane są najczęściej jako przestrzeń do wypoczynku mieszkańców i lokalnej turystyki. W mieście znanymi miejscami są Park Sapera, rynek miejski, Kościół Bożego Ciała, zabytkowa ulica Grabowa, stary cmentarz żydowski oraz jeden z największych w Polsce Cmentarz Żołnierzy Armii Radzieckiej. W Makowie Mazowieckim znajduje się 9 placówek oświatowych od stopnia przedszkolnego po liceum ogólnokształcące i zespół szkół. Najbliższe uczelnie wyższe znajdują się w Ciechanowie oraz Pułtusku. Placówki kulturalne w Makowie Mazowieckim to Miejski Dom Kultury, biblioteka miejska, pedagogiczna, zaś kulturę niezależną tworzą grupy taneczne, muzyczne oraz Miejska Orkiestra Dęta.

W gminie zarejestrowanych jest kilka stowarzyszeń regionalnych: Towarzystwo Miłośników Ziemi Makowskiej, Muzeum Ziemi Makowskiej i Garnizonu Różan, Małe Księstwo Makowskie, Fundacja „Kocham Maków”, Stowarzyszenie Klub Integracji Społecznej, ZHP oraz Klub Motocyklowy. Kulturę sportową w Makowie Mazowieckim tworzy kilka klubów (również kluby szkolne) w tym Miejski Klub Sportowy Makowianka oraz Stowarzyszenie Sportów Siłowych „Start”⁴ i Klub Sportowy Maków Biega. W latach 2009-2014 widać nieznaczny wzrost wydatków na kulturę w gminie wyrażonych w wysokości dotacji, nie mniej jednak w odniesieniu do całego budżetu gminy stale oscyluje ona na poziomie 3%.

IV. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na próbie 183 mieszkańców Makowa Mazowieckiego. Niemal 70% z respondentów stanowiły kobiety. Wśród osób, które brały udział w badaniu, zdecydowanie największą grupę stanowiła młodzież. Większość badanych deklarowała wykształcenie gimnazjalne i średnie.

Odpowiedź	%	Liczba
poniżej 12	0,00%	0
13-18	37,70%	69
19-25	19,67%	36
26-30	5,46%	10
31-35	10,38%	19
36-45	7,10%	13
46-55	4,37%	8
56-65	7,65%	14
powyżej 65	7,65%	14

n=183

⁴ Por. http://www.polskawliczbach.pl/Makow_Mazowiecki#ixzz4Ckh6hBn8

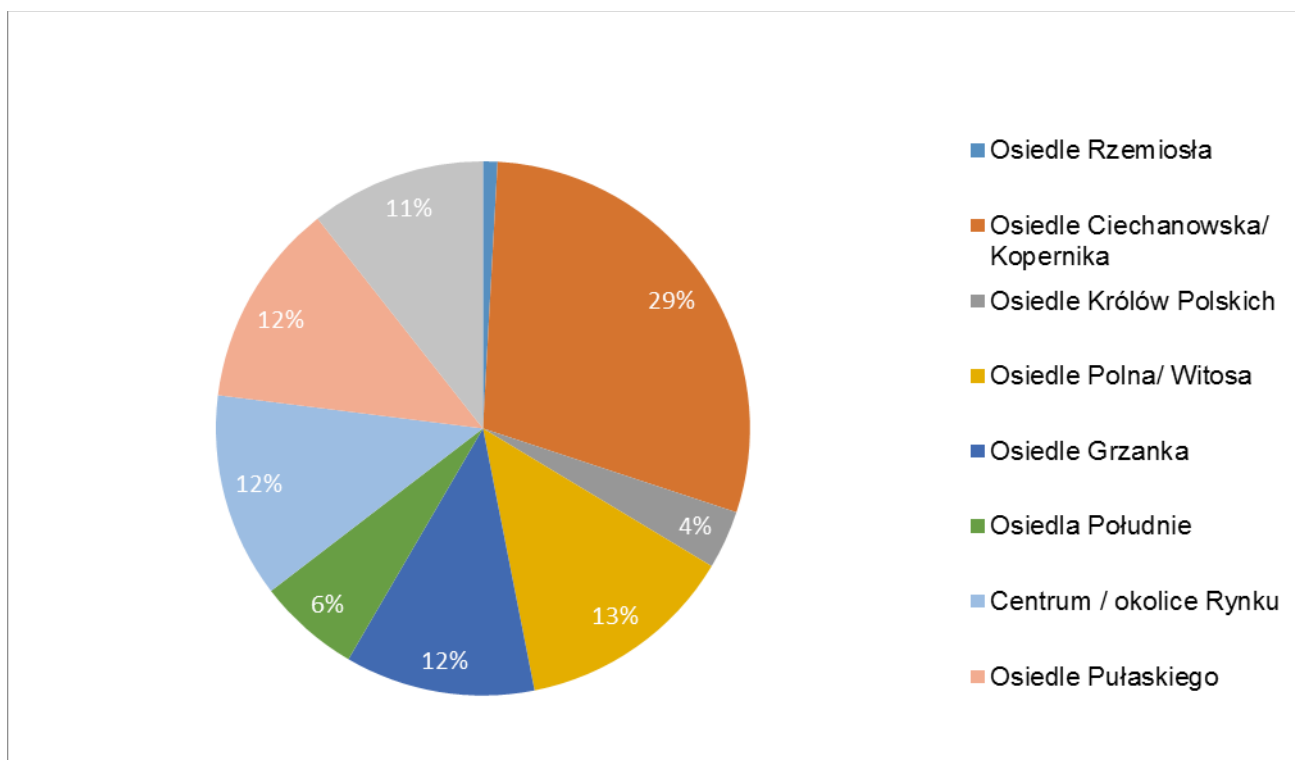
Odpowiedź	%	Liczba
podstawowe	2,19%	4
gimnazjalne	28,96%	53
zawodowe	3,28%	6
średnie	20,77%	38
pomaturalne	6,56%	12
niepełne wyższe	12,02%	22
wyższe	26,23%	48

n=183

Zdecydowana większość osób biorących udział w badaniu (niemal 62%) deklaruowała jako miejsce zamieszkania Maków, zaś niemal 30% wskazywało najbliższe miejscowości (do 15 km od Makowa Maz.). Z pośród mieszkańców Makowa najwięcej osób biorących udział w badaniu mieszka na osiedlu Kopernika oraz w dalszej kolejności na osiedlu Polna/Witosa; osiedlu Pułaskiego; osiedlu Grzanka oraz w okolicach Rynku.

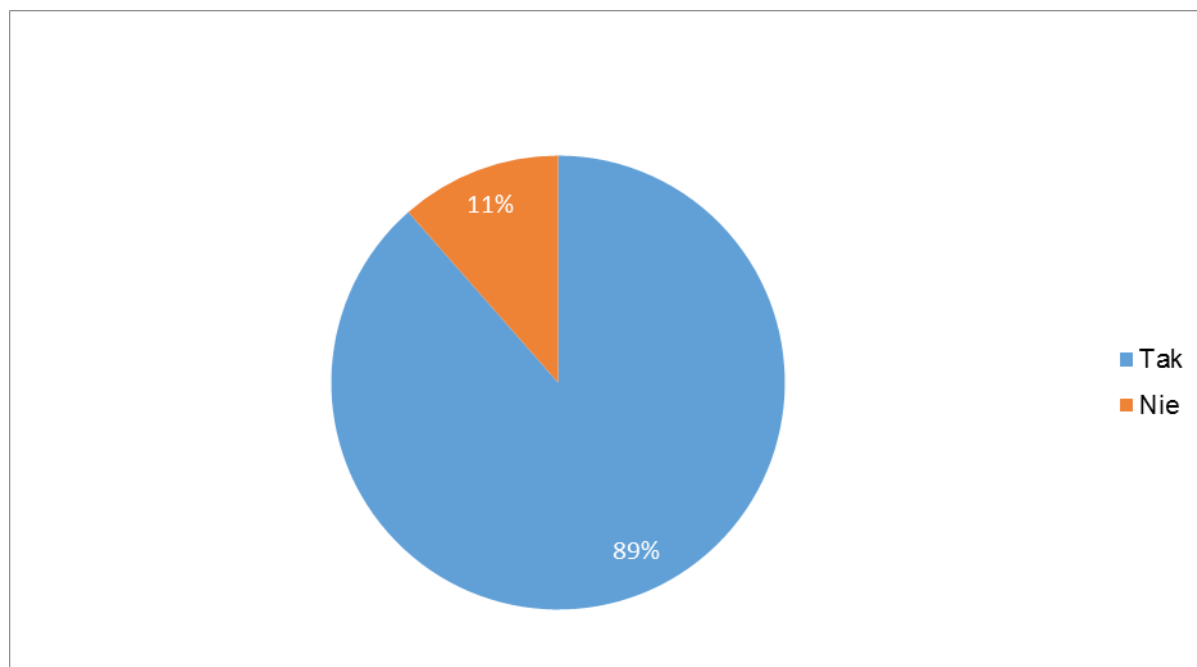
Odpowiedź	%	Liczba
Maków Mazowiecki	61,75%	113
Miejscowości do 15 km od Makowa Mazowieckiego	28,96%	53
Pozostałe miejscowości	9,29%	17

n= 183

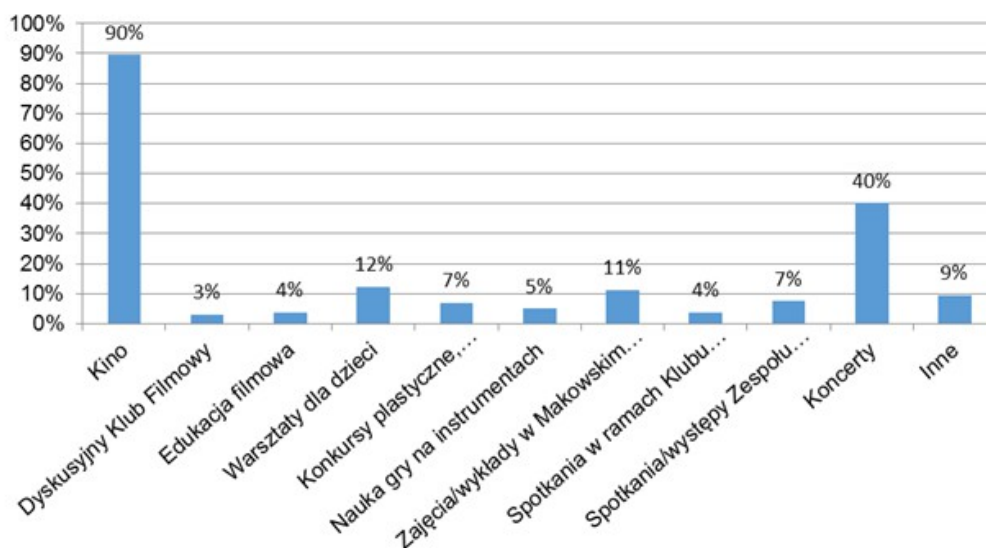

n = 113

Spośród badanych przeważająca część (89%) deklaruowała uczestniczenie w wydarzeniach organizowanych przez MDK. Wśród mieszkańców Makowa najpopularniejszą częścią oferty MDK stanowi kino (90% odpowiedzi) oraz koncerty (65% odpowiedzi), a w dalszej kolejności warsztaty dla dzieci oraz uczestniczenie w działaniach Makowskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku. Wśród osób, które wymieniły inne działania przeważają odpowiedzi dotyczące uczestniczenia w Dniach Miasta oraz innych koncertach i festynach organizowanych przez MDK, co po połączeniu z kategorią „koncerty” daje wynik ponad 70%.

Rys. Deklarowane uczestnictwo w wydarzeniach organizowanych przez MDK n = 183

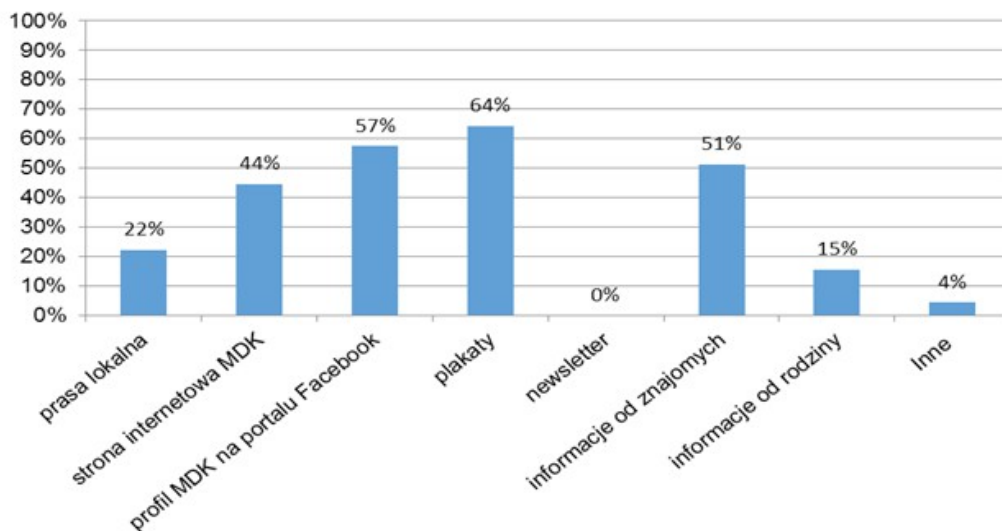
Rys. Deklarowane uczestnictwo w konkretnych wydarzeniach organizowanych przez MDK n = 162

Poniższa tabela stanowi zestawienie odpowiedzi na pytanie „dlaczego nie korzysta Pan/i z oferty MDK”. Zestawienie dotyczy 11% wszystkich osób uczestniczących w badaniu. Większość deklaruwała, że nie uczestniczy, gdyż oferta nie spełnia ich oczekiwań. Drugą grupę stanowią osoby, które nie korzystają z oferty z powodu braku czasu. Ponadto większość (85%) osób nie korzystających z oferty nie wie czy w przyszłości będzie z niej korzystała.

bo jest tam nieprzyjemna atmosfera
mieszkam za daleko, problem z dojazdem
problem z dojazdem, nie spełnia moich oczekiwań
nie znam oferty
nie mam informacji na temat oferty
nie ma oferty dla mnie
nie mają oferty która by mnie interesowała
dom Kultury nic ciekawego nie proponuję
nie interesowałem się ofertą. Jestem dość leniwy, ponadto moje podstawowe zainteresowania realizuję w domu.
bo nie mam czasu
bo nie do końca wiem, co może mi zaproponować.
nie znajduję nic odpowiedniego dla mnie
nie wiem gdzie jest
nie korzystam ponieważ studiuje dziennie w Warszawie, a dotychczasowe przedsięwzięcia organizowane przez MDK kolidowały z moimi zainteresowaniami (nie jestem docelowym targetem)
ponieważ jest nudno
ponieważ nie ma nic atrakcyjnego dla mnie
brak czasu
nie mam czasu
brak ciekawych wydarzeń
nie mam czasu

n = 21

Większość osób korzystających z oferty MDK czerpie informacje o wydarzeniach z plakatów (64%) oraz w dalszej kolejności z profilu na portalu facebook jak i ze strony internetowej domu kultury. Warto jednak zwrócić uwagę, że osoby czerpiące informacje od osób znajomych i rodziny stanowią łącznie największą grupę (niemal 67%). Warto dodać, że wśród osób które na źródła informacji wskazały „inne” pojawiają się „pracownicy MDK” oraz inne grupy znajomych.

n=162

Poniższa tabela przedstawia wszystkie odpowiedzi udzielone na pytanie „jakich wydarzeń brakuje w Makowie Mazowieckim?”.

warsztaty muzyczne, plastyczne
więcej premier filmowych innych niż komedie romantyczne
targi gier
koncerty rockowe, warsztaty naukowe
ścieżki rowerowe, boiska do siatkówki plażowej, zorganizowane terenu wokół zalewu, wyjazdy na basen, do teatru, zwiększenie repertuaru wyświetlanych filmów lub umożliwienie wyboru wyświetlanych filmów
noce filmowe, występy kabaretów, wyjazdy za granicę z możliwością doskonalenia umiejętności językowych i kulturoznawstwem, warsztaty filmowe, fotograficzne
koncerty, wyjazdy do teatru, warsztaty teatralne z doświadczoną osobą
koncerty rockowe, warsztaty aktorskie, spotkania ze sławnymi ludźmi zawody sportowe, wyjazdy na mecze
noce filmowe, koncerty rockowe, fontanna
turnieje e-sportowe (gry komputerowe), wyjazdy na wydarzenia sportowe, koncerty znanych artystów
wydarzenia rozwijające zdolności każdej grupy społecznej, spełnienie obietnic poprawy infrastruktury drogowej, technicznej na osiedlu Polna, lepiej nie organizować Dni Makowa, a przeznaczyć je na poprawę wydarzeń kulturalnych MDK
więcej imprez plenerowych typu Dni Makowa
ścieżki rowerowe, zagospodarowanie terenu w pobliżu zalewu, wyjazd na basen, do teatru, zwiększenie repertuaru kinowego, umożliwienie uczestnictwa w wyborze filmów
warsztaty elektroniczne
turniej dzikich drużyn, kajakarstwo
warsztaty taneczne, turnieje tańca, koncerty, warsztaty fotograficzne

promocja czytelnictwa, kiermasz książek, spotkania z twórcami kultury
wydarzenia sportowe, więcej konkursów, mógłby być kurs gotowania
konkursy, warsztaty sportowe
brakuje mi większej ilości wydarzeń dla 'rozruszania' Makowa :)
brakuje mi zajęć typowo hobbystycznych.
warsztaty taneczne
impres różnego rodzaju
kulinarne
warsztaty Teatr - z pedagogiem teatralnym, pantomina, taniec współczesny, taniec z wachlarzami, film, fotografia, warsztaty wykorzystywania nowych technologii w sztuce i nie tylko, interdyscyplinarne działania łączące sztukę z codziennością, koncerty niekoniecznie komercyjne, warsztaty dla mam z dziećmi, kiermasze książek, kiermasze ubrań...
brak popcornu w kinie
koncerty rockowe, spotkania ze znanymi osobami
brakuje warsztatów artystycznych kształcących umiejętności w dziedzinach: taniec np. współczesny, malarstwo, fotografia, film
warsztaty artystyczne filmowe, aktorskie, foto
zajęcia taneczne, taneczne, taneczne
konkursy, warsztaty foto, filmowe
zawody sportowe np. tenis, noce filmowe
koncerty polskiego rapu (Quebonafide), kursy samoobrony
wokalne, sylwester miejski, koncert Sylwii Przybysz
zajęcia wokalne, miejski sylwester, koncerty np. lokalnej artystki Sylwii Przybysz
warsztaty wokalne, taniec, sylwester w plenerze/miejski, koncerty np. Sylwia Przybysz
warsztaty wokalne - emisji śpiewu, sylwester miejski, koncert Sylwii Przybysz
imprezy plenerowe dla dzieci, młodzieży, dorosłych - koncerty, kino w plenerze, rodzinne grillowanie, pikniki tematyczne, naukowe, koncerty artystów spoza Makowa, targi książki, wymiana ciuchów, akcje angażujące do czytania itp., integracja środowiska lokalnego, warsztaty filmowe, fotograficzne, taniec współczesny, pantomima zakończona konkretną akcją artystyczną, działania na pograniczu kultury i edukacji
warsztaty fotograficzne, kolejne konkursy fotograficzne, plastyczne
koncerty "ambitne", inne niż Seniorzy, warsztaty foto - filmowe (animacja poklatkowa/montaż)
wydarzenia dla singli, ciekawy wykład naukowy z różnych dziedzin, zajęcia kulinarne kurs tańca towarzyskiego
dom dziennego pobytu
ścieżka rowerowa, basen, ładne centrum (Rynek), dla różnych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych
więcej koncertów w plenerze (Grzanka, Park Sopera)
warsztaty teatralne dla młodzieży, koncerty plenerowe, warsztaty cyrkowe (szczudlarskie,

żonglerka), kawiarenka z możliwością zakupu kawy, ciastka itp. połączona ze spotkaniami i rozmowami o kulturze oraz sztuce
projekty związane z muzyką, warsztaty muzyczne /granie na instrumentach - gitara
wycieczki wyjazdowe, rowerowe
ścieżka rowerowa , karaoke
warsztaty kształcące przewodników po Makowie
warsztaty
zajęcia taneczne (inne niż balet i Hip-Hop) festyny np. Dzień Dziecka, więcej wycieczek dla dzieci
językowe
stałej oferty, większość to wydarzenia okazjonalne
1. letnie kino, 2. zwiedzanie zabytkowego Kościoła, 3. wydarzenia związane z historią miasta 4. Dzień Zwierząt - impreza o charakterze integracyjnym, rozrywkowym i edukacyjnym, na którą można zabrać pupila 5. więcej spotkań integracyjnych dla mieszkańców miasta
inicjatywy społeczne
warsztaty filmowe - montaż, nagrywanie, tworzenie filmów warsztaty fotografii koncerty - zespoły muzyczne/soliści wieczory poezji warsztaty teatralne - tworzenie spektakli od początku do końca wraz z warsztatami scenograficznymi działania plenerowe dla dzieci, młodzieży, dorosłych
ambitne koncerty (nie klub seniora)
zdecydowanie brakuje mi nocy filmowych
wycieczki, zajęcia taneczne
warsztaty fotograficzne, plenery malarskie
taniec klasyczny dla dzieci
dobre koncerty
wystawy dzieł sztuki,
warsztaty filmowe, kino plenerowe, turnieje/zawody sportu amatorskiego, warsztaty fotograficzne
muzyka elektroniczna, DJ-ka
trudno powiedzieć
sylwester miejski, koncert Sylwii Przybysz, zajęcia wokalne, taneczne
warsztaty fotograficzne, teatralne z profesjonalistą, filmowe, taniec współczesny, koncerty off-owe
warsztaty rysunku dla młodzieży
warsztaty taneczne niekoniecznie taniec nowoczesny, ciekawe spotkania z osobowościami, działania w plenerze ciekawe niekoniecznie festyny

bezpłatne zajęcia taneczne dla dzieci, zajęcia artystyczne dla dzieci z niepełnosprawnościami, festyny
edukacja regionalna - wystawy, publikacje o regionie ,konkursy o historii Makowa
chór, zajęcia wokalne z profesjonalistami, profesjonalne spektakle teatralne
impres w plenerze i w przestrzeni miasta - koncerty, spektakle uliczne,
oferta filmowa i warsztaty filmowo - fotograficzne, graffiti, taniec niekoniecznie
koncerty rockowe, turnieje piłki ręcznej, imprezy w plenerze - kino, koncerty, warsztaty artystyczne
turnieje sportowe
koncerty zespołu Akcent
rowery wodne
warsztaty aktorskie profesjonalne
mechanika pojazdowa
różnego typu kursy samoobrony, kursy rysunku technicznego, koncert hip-hopu
zagospodarowanie terenu Zalewu (rekreacyjno-sportowe)
warsztaty, festiwal kolorów, muzyczne, wokalne, koncerty, rowerki wolne
warsztaty techniczno-manualne, mechanika pojazdowa
fotografia, większa ilość koncertów
koncerty plenerowe
warsztaty wokalne, festiwal kolorów
koncerty, festiwal kolorów, imprezy plenerowe, rowerki wodne nad zalewem, kajaki w większej ilości, imprezy nad zalewem z poprawioną infrastrukturą
konkursy techniczne latawce, karmik itp.), rękodzieło - warsztaty
większa ilość imprez plenerowych, spotkania ze sportowcami
koncerty znanych osób
warsztaty dla dzieci
Ostrołęka koncerty, Warszawa - koncert
wyjazdy krajoznawcze i rowerowe, samochodowe zorganizowane, koncerty
koncerty, ale nie Szmaragdy i Klub Seniora / kabaret/spotkania historyczne
więcej spektakli teatralnych
fajne były by warsztaty kulinarne, rajdy samochodowe
więcej możliwości dla młodzieży
te miasto ogólnie nie jest atrakcyjne dla młodego społeczeństwa. Jak to się mówi, Maków jest tylko dla emerytów.
osiedlowe pikniki oraz wydarzenia(rozrywkowych), które przyciągnęłyby również okolicznych mieszkańców.
spotkania ze znanymi osobami (o ile tacy ludzie zechcieliby zaszczyścić Maków Mazowiecki swoją obecnością). Niekoniecznie myślę o piosenkarzach czy aktorach, ale również o

pisarzach, dziennikarzach itp.
klub książki
wykłady tematyczne, spotkania z autorami książek
taniec, zajęcia instrumentalne, teatralne, językowe
warsztaty aktorskie
więcej spotkań np. o środkach odurzających
zajęcia fitness dla dorosłych
wydarzenia dla społeczeństwa w plenerze
wydarzenia dla dzieci
wieczory filmowe
wycieczki
tańce ludowe
tance ludowe
-zajęcia motywacyjne -doradztwo finansowe -koncerty w plenerze
spotkania ze sławnymi osobami, koncerty
dobre filmy, które były przy otwarciu kina. Teraz można obejrzeć tylko bajki lub romanse, które skierowane są tylko do określonego odbiorcy.
koncerty lokalnych zespołów oraz koncerty mało znanych wokalistów z innych części Polski wykonujących muzykę reggae, metal, ska, punk, jazz i rock ;)
noce filmowe, zajęcia dla dzieci
warsztaty lub spotkania dla dorosłych
związane z muzyką
więcej filmów!
koncerty, warsztaty malowania twarzy (dzieci), skręcania balonów itp.
spektakle teatralne
teatr
maratony filmowe, najlepiej nocne

n = 182

V. MIEJSKI DOM KULTURY W MAKOWIE MAZOWIECKIM – CHARAKTERSTYKA INSTYTUCJI

Historia Domu Kultury w Makowie Mazowieckim sięga roku 1963. Jak można przeczytać na stronie MDK - „w nowych warunkach lokalowych rozpoczęła działalność placówka kultury, w skład której weszło kino „Mazowsze” podlegające pod Okręgowe Przedsiębiorstwa Rozpowszechniania Filmów w Olsztynie, Poradnia Instrukcyjno-Metodyczna oraz Świetlica Środowiskowa. Były to trzy niezależne od siebie instytucje znajdujące się w tym samym budynku. Na bazie Świetlicy Środowiskowej powołano do życia Powiatowy Dom Kultury, który merytorycznie i finansowo podlegał pod Wydział Oświaty. Z tego też wynikał charakter pracy placówki sprowadzający się głównie do zajęć świetlicowych (gry stolikowe, prasa, później TV, itp.)”⁵.

Obecny dom kultury posiada 3 sale warsztatowe (wraz z kinową). Kino Mazowsze posiada obecnie projektor cyfrowy. W 2015 r. wyremontowana została sala kinowa. Przy kinie działa Dyskusyjny Klub Filmowy oraz program edukacyjny Kino-Szkoła. W domu kultury następujące sekcje i grupy:

DZIECI:

- sekcja plastyczna (dwie grupy)
- teatralna (dwie grupy)
- tańca klasycznego
- mażoretki (jedna grupa)
- tańca nowoczesnego (pięć grup)
- nauka gry na gitarze

MŁODZIEŻ:

- orkiestra dęta,
- zespół muzyczny

DOROŚLI (grupy kobiece):

- warsztaty ruchowe dla pań
- warsztaty rozwoju świadomości dla pań

DOROŚLI/SENIORZY:

- Makowski Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Klub Seniora Makowianka
- Zespół Artystyczny Szmaragdy⁶

⁵ <http://mdkmaakow.pl/o-nas/poczatki/>

⁶ Na podstawie danych udostępnionych przez MDK na potrzeby Raportu.

VI. CHARAKTERYSTYKA GRUP MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UCZESTNICTWA W KULTURZE I W DZIAŁANIACH MDK

A) MŁODZIEŻ

W warsztatach, które odbyły się 20 oraz 26 kwietnia 2016 r., udział wzięło 72 uczestników w wieku 13 – 18 lat. Spotkania odbywały się w czterech szkołach w Makowie Mazowieckim bez obecności nauczycieli i przedstawiciela MDK. Opinie zebrane podczas warsztatów odzwierciedlają potrzeby i sposób myślenia o działaniach kulturalnych w mieście wśród osób zarówno dopiero rozpoczynających naukę w gimnazjum jak i kończących liceum, czyli tych, którzy mają perspektywy wyjazdu na studia z miasta w najbliższej przyszłości.

Młodzież uczęszczającą do szkół w Makowie Mazowieckim charakteryzuje dość luźny podział na osoby mieszkające w mieście i na jego obrzeżach oraz na tych, którzy dojeżdżają z dalej położonych miejscowości.

Mapowanie - czas wolny / aktywności

Młodzież w Makowie Mazowieckim wskazała miejsca i aktywności, które związane są ze spędzaniem czasu wolnego:

- Kino w MDK
- Sport – bieganie, spacer, piłka nożna, siłownia w Makowie, podnoszenie ciężarów (związane ze Stowarzyszeniem Sportów Siłowych)
- Muzyka – śpiew w chórze kościelnym, śpiewanie amatorskie, indywidualna nauka gry na instrumentach na prywatnych lekcjach w pobliskich miastach, amatorskie, „garażowe” zespoły muzyczne
- Literatura – czytanie książek, w większości kupionych we własnym zakresie, gdyż „biblioteka jest wybrakowana”
- Granie na komputerze, konsoli
- Gotowanie w domu
- Blogowanie – czytanie blogów modowych, prowadzenie blogów
- Angażowanie się w szkolne działania teatralne
- „Szwendanie się” po mieście

Uczestnictwo w działaniach MDK

Uczestnicy warsztatów w większości zgodnie twierdzili, że w Miejskim Domu Kultury, oprócz kina, nie ma oferty dla młodzieży ani osób w wieku ich rodziców. Jak twierdzili – w MDK to tylko „dzieciaki i Szmaragdy”, nawiązując do nazwy grupy seniorów działających w domu kultury.

Opiniując działania MDK, najczęściej padały stwierdzenia:

- Brak atrakcyjnych, stałych zajęć;
- Bardzo zła przestrzeń do organizacji koncertów i uczestniczenia w nich (niepotrzebny pierwszy rząd na sali);
- Oferta kinowa znacznie się poprawiła i młodzież chętniej z niej korzysta;
- WOŚP w MDK jest świetnie organizowany i wszyscy bardzo chętnie się angażują;
- Nie ma zajęć teatralnych „z prawdziwego zdarzenia”;
- Młodzież obserwuje fanpage na Facebook’u MDK i ogląda plakaty, ale twierdzi, że o wielu wydarzeniach dowiaduje się za późno;
- Młodzież chciałaby uczestniczyć w procesie decyzyjnym, kogo zaprasza się na wydarzenia w MDK.

W tym miejscu należy przytoczyć opinię młodzieży na temat osób uczestniczących i nieuczestniczących w Makowie Mazowieckim w kulturze oraz jak definiowana jest kultura przez młodych mieszkańców gminy. Wśród uczestników warsztatów z grupy licealistów istnieje potrzeba rozwoju osobistego w różnych dziedzinach: teatralnych, wokalnych, kulturoznawczych, zaś u młodszych w kontekście rozmowy o kulturze pojawiają się skojarzenia z koncertami, festiwalami na świeżym powietrzu i występami publicznymi. Jednak zarówno 14-letni jak i 18-letni uczestnicy warsztatów potrafili zgodnie wyróżnić grupy, które w jakkolwiek definiowanej kulturze nie biorą udziału. Byli to:

- Rodzice – zniechęceni, mało aktywni, „przepracowani”
- Mieszkańcy „starych bloków”
- Gimnazjaliści, którzy robią coś tylko wtedy, jeśli mogą zdobyć punkty, liczące się w ocenie szkolnej
- Starsi, studiujący, którzy jeżdżą do Warszawy

Szukając powodów braku aktywności powyższych grup młodzież wymieniała takie czynniki jak: zmęczenie, atrakcyjniejsze możliwości spędzania wolnego czasu w większych miastach (basen, zakupy w galeriach handlowych) i po prostu – brak oferty dla tych osób, które chciałyby się „odstresować”.

Potrzeby i oczekiwania

Można wyróżnić kilka podstawowych obszarów, które nie są zaspokojone w Makowie Mazowieckim przez ofertę spędzania czasu wolnego dla młodzieży. Należy podzielić je na dwie części: potrzebę oferty kulturalnej oraz potrzebę organizacji przestrzeni miasta i dodatkowych aktywności związanych z rozwojem mieszkańców.

Do pierwszej zaliczają się takie postulaty jak:

- Wystawy prac lokalnych artystów, koncerty lokalnych muzyków
- Kółko literackie
- Zajęcia kinematograficzne
- Zajęcia fotograficzne
- Zajęcia teatralne z aktorem, teatrologiem
- Stworzenie spektaklu z dorosłymi
- Spotkania z artystami
- Zajęcia plastyczne i muzyczne dla dorosłych
- Turnieje gier
- Tańce współczesne dla dorosłych

Do drugiej części zalicza się:

- Organizacja przestrzeni estradowej na świeżym powietrzu w stałym miejscu nad zalewem lub rzeką do organizacji koncertów, występów
- Basen
- Festiwal sportowy
- Festiwal kolorów
- Dyskoteki disco polo
- Kurs z saperem wojskowym
- Pikniki rodzinne
- Kurs bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni
- Kursy gotowania
- Kurs samoobrony, kurs pierwszej pomocy
- Miejsce do spędzania wolnego czasu wspólnie na świeżym powietrzu
- Kiermasze
- Klub piłkarski dla dziewczyn
- Stworzenie lokalu – w szczególności dla młodzieży dojeżdżającej z poza Makowa – do spędzania czasu po lekcjach (miejsce bezpieczne, ale w którym czuli by się niekontrolowani): piłkarzyki, ping-pong, muzyka etc.

Młodzież organizuje swój czas wolny w małych grupach lub indywidualnie. Wszyscy zgodnie zaznaczyli, że w MDK brakuje zajęć artystycznych sprofilowanych dla ich grupy wiekowej i dostosowanej do potrzeby profesjonalizacji zajęć. Wielu z nich zależy na rozwoju poszczególnych talentów, wskazali na dużą grupę osób posiadających zdolności plastyczne, literackie, aktorskie czy muzyczne, które rozwijają w szkole lub w domu, co wielokrotnie nie wystarcza, w związku z czym jeżdżą na płatne zajęcia do pobliskich miejscowości lub jeśli ich nie stać, zamykają swoje talenty „do szuflady”. Oczywiście duża grupa młodych osób wskazywała na potrzebę rozrywki i wspólnej zabawy, która nie zostaje zaspokojona jednorazową organizacją imprezy Dni Makowa.

B) SENIORZY

W warsztatach, które odbyły 26 kwietnia 2016 r., udział wzięło 24 uczestników. Spotkanie odbyło się w Miejskim Domu Kultury w Makowie Mazowieckim z udziałem przedstawiciela/i MDK, którzy jednak nie włączali się w dyskusję. Opinie zebrane podczas warsztatów odzwierciedlają potrzeby i sposób myślenia o działaniach kulturalnych w mieście wśród tych osób.

Mapowanie - czas wolny / aktywności

Uczestnicy wskazali miejsca i aktywności, które związane są ze spędzaniem czasu wolnego (zarówno osób uczestniczących w warsztatach, jak i innych dorosłych mieszkańców Makowa):

- Aktywność fizyczna poza domem
- Spacer
- Nordic Walking
- Spędzanie czasu na działce
- Siedzenie w domu / przed telewizorem
- Uczestniczenie w działaniach Uniwersytetu III Wieku (m.in. wyjazdy do Warszawy, Ciechanowa, Pułtuska, warsztaty gotowania)
- Zajęcia gimnastyczne
- Chodzenie do prywatnego Fitness Klubu

Uczestnicy wskazywali na to, że wielu mieszkańców Makowa nie dysponuje czasem wolnym w tygodniu ze względu na dojazdy do pracy (w tym do Warszawy).

Uczestnictwo w działaniach MDK

Uczestnicy warsztatów podkreślali, że główną ofertą Miejskiego Domu Kultury jest kino. Ponadto organizowane są też działania dla dorosłych ale w większości we współudziale/współorganizacji podmiotów zewnętrznych jak Uniwersytet III Wieku, zespół Szmaragdy czy zespół Makowianki. Najczęściej wymieniane były zatem następujące aktywności związane z uczestnictwem w ofercie MDK:

- Uczestnictwo w zespole Szmaragdy
- Uczestnictwo w zespole Makowianka
- Oglądanie filmów w Kinie
- Uczestniczenie w DKF-ach
- Uczestniczenie w działaniach Uniwersytetu III Wieku (głównie kobiety)

Potrzeby i oczekiwania

Można wyróżnić kilka podstawowych obszarów, które – z punktu widzenia osób dorosłych - nie są zaspokojone w Makowie Mazowieckim w kontekście oferty kulturalnej oraz różnorodnych form spędzania wolnego czasu:

- Trasy rowerowe, w szczególności wokół Makowa
- Basen kryty (chętni muszą jeździć do Pułtusza)
- Potrzeba czystych miejsc z ławkami w przestrzeni miejskiej (wolnych od „meneli”)
- Warsztaty taneczne
- Organizacja Dancingów
- Kawiarnia
- Warsztaty kulinarne
- Kursy szycia/haftowania
- Stworzenie amfiteatru
- Stworzenie mapy ciekawych i ważnych miejsc w Makowie – wraz z opisami (dla mieszkańców i turystów)
- Lokale gastronomiczne (z ofertą nie tylko dla młodych)

Miejsca z potencjałem – słabo wykorzystywane lub zaniedbane

- Zalew miejski
- Siłownia w plenerze
- Park Sapera

C) ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, AKTYWIŚCI

W warsztatach, które odbyły się 20 kwietnia 2016 r. i 26 kwietnia 2016 r., udział wzięło 14 uczestników. Spotkanie odbyło się w Miejskim Domu Kultury w Makowie Mazowieckim z udziałem przedstawiciela/i MDK, którzy jednak nie włączali się w dyskusję. Opinie zebrane

podczas warsztatów odzwierciedlają potrzeby i sposób myślenia o działaniach kulturalnych w mieście wśród tych osób.

Mapowanie - czas wolny / aktywności (w Makowie)

- Boiska szkolne
- Siłownia na otwartym powietrzu
- Zajęcia Zumby (w szkołach)
- Kluby seniora
- Nauka języków obcych
- Imprezy plenerowe

Mapowanie - czas wolny / aktywności (poza Makowem)

- Jazda konna
- Kajaki (Serock)
- Strzelnica (Pułtusk)
- Basen (Ostrołęka/Pułtusk)

Uczestnictwo w działaniach MDK

- Grupa taneczna
- Działania muzyczne
- Orkiestra dęta
- DKF
- Imprezy miejskie
- Chór

Potrzeby i oczekiwania

- Stworzenie ścieżek rowerowych
- Ustawienie (i dbanie o nie) ławek i huśtawek w przestrzeni miasta
- Stworzenie platformy organizacji pozarządowych
- Organizacja budżetu partycypacyjnego na kulturę
- Stworzenie miejskiego systemu wymiany informacji o wydarzeniach kulturalnych
- Stworzenie sal warsztatowych

Uczestnicy warsztatów dla przedstawicieli organizacji samorządowych i lokalnych aktywistów wyraźnie zaznaczyli, iż nie mają wiedzy o działaniach poszczególnych grup. Taka wymiana informacji o swoich inicjatywach między lokalnymi aktywistami mogłaby doprowadzić do większej efektywności w pobudzaniu lokalnego środowiska działaniami integracyjno-społecznymi i lepszym wykorzystaniu zasobów mieszkańców Makowa Mazowieckiego. Po warsztacie uczestnicy spotkania wymieniali się kontaktami oraz inspirowali pierwsze rozmowy dotyczące wspólnej organizacji wydarzeń dla mieszkańców.

VII. WNIOSKI

Z przeprowadzonych badań wynika, że Miejski Dom Kultury jest instytucją rozpoznawalną wśród mieszkańców Makowa. Jednak, jak wynika z pogłębionej analizy, rozpoznawalność związana jest głównie z posiadaniem kina, które z jednej strony przyciąga mieszkańców Makowa i okolic do MDK, z drugiej zaś stanowi niejako wewnętrzną konkurencję dla innych aktywności realizowanych przez dom kultury. Wynika to zarówno z ograniczeń infrastrukturalnych (sala kinowa jest zarazem salą widowiskową i warsztatową), jak i atrakcyjności pozostałej części oferty MDK. Drugą kwestią która pojawia się w różnych częściach analizy materiału badawczego to kwestia otwartości na współpracę MDK z różnorodnymi inicjatywami miejskimi. Trzecia kwestia jest związana ze specyfiką miasta oraz szeroko rozumianą sytuacją społeczną. Zobaczmy zatem, jak poszczególne obszary proponowane przez Narodowe Centrum Kultury mają odzwierciedlenie w działalności MDK. Należy raz jeszcze przypomnieć, że założenia Programu Inicjatywy Lokalne mają charakter idealny i przedstawiają modelowy dom kultury – a więc punkt docelowy, do którego należy dążyć. Dom kultury powinien:

A. Posiadać umiejętność budowy strategii rozwoju i funkcjonowania w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

W odniesieniu do tego punktu należy podkreślić, że Miejski Dom Kultury w Makowie Mazowieckim biorąc udział w programie Inicjatywy Lokalne i realizując lokalną diagnozę kultury wykonał pierwszy krok do stworzenia w przyszłości dokumentu o charakterze strategicznym, określającego fundamenty działalności instytucji na wiele lat. Warto dodać, że MDK w tym samym roku bierze udział w projekcie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Lokalne Fora Programu Równać Szanse 2015”, w ramach którego zrealizowane zostaną działania zmierzające do opracowania diagnozy młodzieżowej oraz organizacji Forum Młodzieżowego.

B) Być aktywnym uczestnikiem życia społecznego w danej gminie.

Opinie różnych grup mieszkańców skłaniają do wniosku, że MDK jest słabo widoczny jako aktywny podmiot wpływający na sytuację w gminie, nie tylko w kontekście realizacji działań kulturalnych. Patrząc na potrzeby lokalnej społeczności dotyczące chociażby zagospodarowania i uporządkowania przestrzeni miejskiej, tworzenia infrastruktury do spędzania wolnego czasu. Z drugiej strony sama realizacja projektu, w ramach których konsultuje się potrzeby i oczekiwania mieszkańców, a następnie stwarza możliwości realizacji własnych projektów, MDK mocno wpisuje się ww. postulat. Istotne z punktu widzenia mieszkańców wydaje się, by tego typu działania nie zakończyły się wraz z zakończeniem dofinansowania ze strony Narodowego Centrum Kultury. Parafrazując hasło z misji Teatru Powszechnego w Warszawie, MDK powinien być domem kultury „który się wtrąca”.

C) Stwarzać możliwości wielostronnej edukacji kulturalnej.

Braki w infrastrukturze w znaczny sposób ograniczają możliwości realizacji rozbudowanej oferty związanej z edukacją kulturalną... i artystyczną, czego świadomość mają także pracownicy samego MDK. Z drugiej strony oczekiwania mieszkańców Makowa (a w szczególności młodzieży) są ogromne. Istnieje duże zapotrzebowanie na zróżnicowaną, długofalową (i przynajmniej częściowo nieodpłatną) ofertę warsztatową w takich obszarach jak film, teatr, taniec, fotografia, śpiew (w tym emisja głosu), hip hop; a dla dorosłych także warsztaty kulinarne i szycia/szydełkowania. Szczególnie w przypadku młodzieży wszelkie warsztaty powinny mieć atrakcyjną formę oraz być (w miarę możliwości) prowadzone przez osoby w danym obszarze rozpoznawalne (co może ułatwić rekrutację). Z przeprowadzonych rozmów wynika także, że wiele dotychczasowych działań MDK nie spotkało się z zainteresowaniem młodzieży, gdyż nie mieli oni szansy wypowiedzieć się na temat poszczególnych propozycji tylko dostawali „gotowy produkt”. Zauważalna potrzeba profesjonalizacji zajęć proponowanych przez MDK powodowana jest dużą świadomością chęci rozwoju swoich umiejętności przez osoby młode, które chciałyby spróbować swoich sił w aktywnościach artystycznych. W związku z brakiem odpowiedniej oferty osoby utalentowane w konkretnych dziedzinach kultury poszukują form rozwoju w innych miastach. Niezaspokojenie potrzeb edukacji kulturalnej młodzieży i osób dorosłych (poza kinem i plenerowymi wydarzeniami) spowodowało, iż utarło się stwierdzenie, iż MDK posiada zajęcia jedynie dla dzieci oraz seniorów.

D) Być otwartym na wszystkie grupy społeczne.

MDK powinien wypracować i regularnie stosować różnorodne mechanizmy partycypacyjne. Jak pokazały badania, wielu mieszkańców – nie tylko młodych – chciało by mieć większy wpływ na ofertę swojego domu kultury. Uczestnicy badań wskazywali potrzebę stworzenia narzędzia umożliwiającego mieszkańcom współtworzenie repertuaru kina, gdyż – zdaniem części mieszkańców – oferta kina jest zbyt jednorodna. Doświadczenia z innych miast województwa mazowieckiego wskazują, że warto też otwierać instytucje kultury na inicjatywy organizacji pozarządowych i grup nieformalnych i z nimi wspólnie realizować projekty⁷. W tym przypadku MDK ma już pewne doświadczenie współpracując na stałe z Uniwersytetem III Wieku oraz zespołami Szmaragdy i Makowianka. Zrealizowana została też dwudniowa impreza hip-hopowa zainicjowana przez młodego mieszkańca Makowa. Wydaje się, że to kierunek jaki powinien obrać MDK. Po pierwsze dzięki współpracy – zarówno z organizacjami pozarządowymi jak i grupami nieformalnymi – ma szansę na poszerzenie i uatrakcyjnienie swojej oferty. Po drugie, włączanie osób do współrealizacji zawsze owocuje zwiększeniem współodpowiedzialności za projekt/wydarzenie, a za tym idzie często również odpowiedzialność za promocję i zapewnienie odbiorców. Po trzecie osoby, które same coś zrobiły – niejako oswoiły sobie miejsce - chętniej

⁷ Por. Obiegi kultury na Mazowszu, Warszawa 2014
http://www.mazowieckieobserwatorium.pl/media/_mik/files/265/raport-mik-02-best.pdf

uczestniczą także w innych wydarzeniach. Po czwarte wreszcie – w przypadku niektórych wydarzeń współpraca może – choć nie musi – obniżyć koszty organizacyjne poprzez rozłożenie odpowiedzialności za organizację. Dużym wyzwaniem do zrealizowania poprzez programowanie projektów MDK jest próba integracji różnych środowisk i przekroczenia utartych schematów myślenia o niemożliwości wprowadzenia działań międzypokoleniowych.

E) Kształcić postawy aktywnego uczestnictwa w kulturze.

Mieszkańcy Makowa mocno podkreślali potrzebę rozszerzenia oferty edukacyjnej nie tylko funkcjonującej niezależnie, ale powiązanej z obszarem tzw. upowszechniania kultury, poprzez łączenie np. oferty kina z edukacją filmową, wyjazdów do teatru z warsztatami teatralnymi itp. Jednocześnie warto też wykorzystywać wszelkiego rodzaju wydarzenia plenerowe i inne o charakterze eventowym do promocji pozostałej oferty MDK.

F) Angażować artystów w życie kulturalne społeczności lokalnych.

Podczas spotkań diagnostycznych widoczny był brak lokalnych twórców i artystów. Nieliczne głosy zwracały uwagę na potrzebę mapowania własnych zasobów i „wyławiania” lokalnych artystów, którzy mogliby współpracować z MDK zarówno wystawiając swoje prace, jak i angażować się w działania w obszarze edukacji kulturalnej i artystycznej. Istotne jest także, by w tym procesie nie pominąć ludzi młodych, także działających w różnych subkulturach (hip-hopowców, streetartowców, muzyków etc.).

G/H) Integrować społeczności lokalne za pomocą działań kulturalnych i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i jego skutkom.

Jednym z elementów wykluczenia społecznego, jest wykluczenie z dostępu do kultury. Już choćby w tym obszarze MDK ma szerokie spektrum do działania. Wczytując się w wyniki ankiety, można wyodrębnić pewną grupę, która nie uczestniczy w ofercie MDK ze względu na ograniczenia przestrzenne, czyli najprościej ujmując ze względu na słaby dojazd do domu kultury. Kolejnym elementem na który należy zwrócić uwagę, jest nieuczestniczenie w ofercie kulturalnej ze względu na brak wolnego czasu części dorosłych mieszkańców Makowa. Jest to efekt nadmiaru obowiązków oraz dojeżdżaniem do pracy poza miejsce zamieszkania. Takie osoby, nawet jeśli mają wolny czas w weekendy, często zamiast oferty kulturalnej wybierają rekreację i/lub spędzanie czasu z rodzinami. Odpowiedzią na tę sytuację mogło by być wtórzenie projektów łączących kulturę i rekreację oraz projektów kulturalno-artystycznych o charakterze międzypokoleniowym.

I) Przyczyniać się do rozwoju gminy.

Dom kultury powinien wpływać na rozwój gminy, nie przez bezpośrednie działania przyczyniające się do wzrostu PKB, lecz przez wpływ na integrację społeczną i lokalną, budowanie więzi lokalnych, a co za tym idzie - kapitału społecznego. Takimi działaniami są niektóre większe działania MDK, tworzące mieszkańcom Makowa przestrzeń do poznania się,

nawiązania i wzmocnienia relacji, takie jak WOŚP czy Dni Makowa. Warto zwrócić uwagę, że tego typu wydarzenia są najczęściej wymieniane przez uczestników badań jako braki w ofercie MDK. Jednak tworząc repertuar tych wydarzeń warto z kolei uwzględnić inne ww. punkty, w szczególności dotyczące walorów edukacyjnych (i kulturotwórczych) wydarzeń, a także partycypacyjne podejście w ich projektowaniu.

J) Być moderatorem dialogu w społeczności lokalnej.

Niniejszy projekt zapoczątkował działania dzięki którym mieszkańcy Makowa mieli możliwość spotkania i wzajemnego poznania, dzięki czemu niektóre organizacje pozarządowe miały szanse na nawiązanie współpracy. Ponadto warsztaty diagnostyczne stały się przestrzenią do wymiany poglądów i opinii. Wydaje się istotne, by nie zaprzepaścić wykonanej już pracy i w kolejnych miesiącach i latach tworzyć w MDK przestrzeń nie tylko do działań kulturalno-artystycznych, ale także inicjatyw obywatelskich i wymiany doświadczeń.

K) Budować postawy otwartości i tolerancji.

Ten punkt można rozpatrywać na dwóch poziomach. Po pierwsze dom kultury powinien prowadzić działania które pozwolą na kształtowanie wśród mieszkańców postaw otwartości i tolerancji. Po drugie sam powinien być otwarty na różne działania i nie zamykać swoich drzwi ze względu na czyjeś poglądy czy postawy... o ile te z kolei nie mają charakteru wykluczającego i dyskryminującego. Dużym polem, do działania w budowaniu postaw otwartości i tolerancji jest edukacja historyczna, którą w efektywny sposób można łączyć z ofertą kulturalną. Wielu z mieszkańców docenia historię miasta, ale ma także świadomość braku wykorzystania jej potencjału. Długofalowe działania mające na celu pogłębienie wiedzy historyczno-kulturalnej na temat swojego miasta poprzez działania edukacyjne mogą pomóc zarówno w tworzeniu postawy mieszkańca identyfikującego się ze swoim miejscem pochodzenia jak i tolerancyjnego na odmienność kulturową.

VIII. REKOMENDACJE

1. **Poprawa infrastruktury MDK** zarówno w celu przystosowania domu kultury do realizacji różnorodnych projektów i warsztatów, jak również w celu usprawnienia pracy zespołowi MDK.
2. **Wzmocnienie działań partycypacyjnych** w szczególności w zakresie konsultowania z mieszkańcami oferty MDK, w tym: repertuaru kina, warsztatów (w szczególności dla młodzieży) oraz artystów zapraszanych na imprezy miejskie.
3. **Zwiększenie otwartości na oddolne inicjatywy** w szczególności poszukiwanie i włączanie inicjatyw ludzi młodych, a także nawiązywanie współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.
4. **Rozszerzenie oferty edukacyjnej** o działania zgodne z zapotrzebowaniem mieszkańców, w szczególności zwiększenie atrakcyjności działań edukacyjnych skierowanych do młodzieży.
5. **Stworzenie przestrzeni dla młodych ludzi**, w szczególności osób aktywnych, z potencjałem, realizujących już własne pomysły i inicjatywy poza siedzibą domu kultury. Ponadto stworzenie specjalnego miejsca dedykowanego ludziom młodym - w formule np. świetlicy lub klubu kultury – poza główną siedzibą MDK, w której młodzież (w tym ta dojeżdżająca do Makowa) mogła by spędzić czas po szkole, ale niekoniecznie uczestnicząc w zorganizowanych zajęciach czy warsztatach.
6. **Działania międzypokoleniowe**, mające na celu zniwelowanie stereotypu niemożności współdziałania osób młodych ze starszymi.
7. **Aktywne włączenie się** w różnorodne działania mieszkańców, nawiązywanie lokalnych partnerstw i wspieranie inicjatyw mieszkańców – także w obszarze przy mediacji z samorządem lokalnym.
8. Opracowanie wieloletnie **strategii Miejskiego Domu Kultury** oraz – wraz z władzami samorządowymi – **Strategii Rozwoju Kultury w Makowie Mazowieckim**.

Niniejszy Raport został opracowany na zlecenie Miejskiego Domu Kultury w Makowie Mazowieckim w ramach projektu "Z inicjatywą zaprojektuj dom kultury" realizowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2016”.

Fundacja Obserwatorium 2016

Opracowanie Raportu: Anna Gąsiorowska i Karol Wittels

Realizacja Badań: Ewa Denisiuk, Anna Gąsiorowska, Marta Karczewska i Karol Wittels

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2016